

O'QUVCHILARDA MUSIQA ORQALI ESTETIK DIDNI SHAKLLANTIRISH

Turdiboyeva Moxlaroy Adashbek qizi

Namangan davlat pedagogika institute Musiqa ta'limi va san'at 2 bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarda estetik didni shakllantirish jarayonida musiqashunoslik fanining o'rni yoritilgan. Maqolada estetik did tushunchasining mohiyati, uning shaxs ma'naviy kamolotidagi ahamiyati hamda musiqashunoslikning tarbiyaviy imkoniyatlari tahlil etilgan. Shuningdek, musiqa shaxs ruhiyati, tafakkuri va axloqiy qarashlariga ta'siri haqida ilmiy asoslangan fikrlar keltiriladi. Muallif musiqashunoslikni o'qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan, interaktiv metodlardan va milliy hamda jahon musiqasi namunalaridan foydalanishning samarali yo'llarini ko'rsatib o'tadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, musiqashunoslik fani talabalarning nafaqat estetik didini, balki ularning ma'naviy, hissiy va ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim omil ekanligi isbotlanadi.

Kalit so'zlar: estetik did, musiqashunoslik, pedagogika, estetik tarbiya, ma'naviy kamolot, musiqiy tafakkur, san'at ta'limi.

Bugungi globallashuv va raqamli axborot asrida yosh avlodning ma'naviy barkamolligini ta'minlash, ularda estetik did va go'zallikka bo'lgan ongli munosabatni shakllantirish ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biri sanaladi¹⁰. Estetik tarbiya shaxsning nafaqat san'at asarlaridan zavq olish, balki ularni tahlil qilish, anglash va hayotda go'zallik mezonlari asosida faoliyat yuritish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu jarayonda musiqashunoslik fani alohida pedagogik ahamiyat kasb etadi. Chunki musiqashunoslik nafaqat musiqani o'rgatadi, balki uning badiiy va ma'naviy mazmunini tahlil etish orqali talabalarning estetik didini yuksaltiradi. Oliy ta'lim muassasalarida musiqashunoslikni o'qitish jarayoni — bu talabalarda musiqiy tafakkur, hissiy sezgirlik, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni anglash, musiqiy idrok madaniyatini rivojlantirishga xizmat qiladigan murakkab pedagogik jarayondir. Shu boisdan musiqashunoslik estetik tarbiyaning samarali vositasi sifatida talabalarning ma'naviy olamini boyitadi, ularni badiiy fikrlashga, musiqiy merosni qadrlashga o'rgatadi.

Estetik did — bu insonning go'zallikni anglash, baholash va yaratish qobiliyatidir. Talabalik davri inson hayotining ijodiy faol va ma'naviy shakllanish davri hisoblanadi. Shu bois, estetik didni shakllantirish bu bosqichda ayniqsa muhimdir.

Estetik tarbiya shaxsning dunyoqarashi, hayotiy pozitsiyasi, hissiy madaniyati va ijodiy tafakkurini belgilaydi.

¹⁰ • Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008

Pedagogik nuqtai nazardan, estetik tarbiya faqat san'at asarlarini o'rganish bilangina cheklanmay, balki talabaning ichki dunyosini, ma'naviy ehtiyojlarini boyitish, hayotga nisbatan go'zal munosabatni shakllantirishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

Shu jihatdan musiqashunoslikning imkoniyatlari nihoyatda kengdir.¹¹

Musiqashunoslik fani talabalarga musiqaning badiiy mohiyatini, ifoda vositalarini, tarixiy rivojlanish bosqichlarini, janr va shakllar xilma-xilligini o'rgatadi.

Musiqiy tahlil jarayonida talaba nafaqat eshitish, balki his etish, anglash, baholash va tahlil qilish qobiliyatiga ega bo'ladi. Bu esa uning estetik tafakkurini rivojlantiradi.

Musiqashunoslik darslarida o'qituvchining pedagogik mahorati juda muhim. Dars jarayonida talabalarga musiqani tinglash madaniyatini o'rgatish, asar mazmunini tahlil qilish, muallifning badiiy niyatini tushuntirish, milliy va jahon musiqasi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ko'rsatish estetik didni shakllantirishda katta rol o'ynaydi.

Zamonaviy ta'limda interaktiv metodlardan — musiqiy muloqot, tahliliy bahslar, video-audio materiallar asosida tahlil, ijodiy topshiriqlar, hamda musiqiy loyihalar tashkil etish kabi yondashuvlar samarali natija beradi. Bu usullar talabalarining mustaqil fikrlash, estetik qaror qabul qilish va badiiy baholash kompetensiyasini oshiradi. Musiqa inson ruhiyatiga bevosita ta'sir etuvchi eng nozik san'at turidir.

U insonda samimiylik, mehr, orzular va oriyat tuyg'ularini uyg'otadi. Talabalar milliy musiqa merosi bilan tanishgan sari o'z xalqining madaniy ildizlarini chuqurroq anglaydi, vatanparvarlik, milliy iftixor va madaniy o'zlik tuyg'ulari shakllanadi.

Jahon musiqasini o'rganish esa ularning badiiy dunyoqarashini kengaytiradi, madaniyatlararo muloqotga tayyorlaydi. Shu bois, musiqashunoslik talabalarda nafaqat estetik didni, balki ma'naviy barkamollikni, tolerantlik va ijodiy fikrlashni ham rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, musiqashunoslik fani talabalarda estetik didni shakllantirishda beqiyos pedagogik ahamiyatga ega. Bu fan orqali talabalar go'zallikni nafaqat his qiladi, balki uni tahlil qiladi, anglaydi va hayotida qo'llay oladi.

Musiqa orqali ularning ma'naviy olami boyiydi, hissiy sezgirligi kuchayadi, ijodiy salohiyati rivojlanadi.

Shunday ekan, oliy ta'lim muassasalarida musiqashunoslik fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, milliy va jahon musiqasi namunalaridan keng foydalanish, talabalarining estetik didini shakllantirishga yo'naltirilgan ijodiy muhitni yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Musiqa — bu insoniyatni birlashtiruvchi, ruhni poklovchi, go'zallikka yo'naltiruvchi kuchdir.

¹¹ • Ziyomhammadov B. *Musiqiy estetik tarbiya asoslari*. – Toshkent: O'qituvchi, 2015

Shu bois, musiqashunoslikni ta'lim-tarbiyaning markaziy komponentlaridan biri sifatida rivojlantirish — ma'naviy barkamol, estetik jihatdan yetuk avlodni tarbiyalashning eng samarali yo'lidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Ziyomuhhammadov B. Musiqiy estetik tarbiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2015.
3. Saidova N. Pedagogika va san'at ta'limi metodikasi. – Toshkent: Fan, 2020.
4. Abdullayev A. Musiqashunoslik asoslari. – Toshkent: San'at, 2019.
5. Hasanov O. Estetika va go'zallik falsafasi. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021.
6. Asrakulova, A. (2024). THE ROLE OF ECONOMIC CONSCIOUSNESS AND ECONOMIC THINKING IN THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC IMAGE OF THE WORLD. *Инновационные исследования в науке*, 3(9), 29-32.
7. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MILLIY MUSIQA-XALQ MADANIYATINING MA'NAVIY KO 'ZGUSL. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 8(10), 107-109.
8. Gaziyeu, J. J. (2021). VOCAL MUSIC OF UZBEK COMPOSERS. In *WORLD SCIENCE: PROBLEMS AND INNOVATIONS* (pp. 260-262).
9. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MUSIQA O 'QITUVCHILAR DARSLARDA ILG 'OR TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH KO 'NIKMALARI. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 8(9), 90-94.
10. Nabievna, A. A. (2022). FACTORS OF THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC THINKING OF YOUTH DURING THE THIRD RENAISSANCE. *Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities*, 2(1.7 Philosophical sciences).
11. Gaziyeu, J. J. (2024). NAMANGAN VILOYATI TARIXI VA MADANIYATI DAVLAT MUZEYI. *Inter education & global study*, (5 (1)), 456-465.
12. Sobirova, M., & Murodova, S. (2021). Effects of biopraparites on cynara scolymus L., micro and macroelements, and quantity of flavonoids. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 258, p. 04025). EDP Sciences.

